

# קניין תורה



יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשועי" דק"ק תולדות אהרן  
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת שלח תשפ"ה

עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: בבא מציעא קיא: - בבא מציעא קיד:

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום'

## הדעות דאורייתא

נערך ע"י הר"צ ר' נתן גוטליב מו"צ בהעדה החרדית ומרכז קהילתנו הק'

### בירור מקיף: בגדר ביטול כלי מהיכנו בשבת

חכמינו ז"ל אסרו לבטל בשבת 'כלי מהיכנו', דהיינו להניח כלי שיפול לתוכו דבר מוקצה בשבת ולא יוכל לטלטל הכלי א'.

#### דומה למלאכת סותר ולמלאכת בונה:

ההטעם מפני שנראה כסותר הכלי, ודומה למלאכת סותר א'. וטעם נוסף, כיון שאין יכול לטלטל הכלי, הרי זה חשיב כאילו נתחבר הכלי למקומו בטיט, ודומה למלאכת בונה ב'.

#### להניח כלי על השולחן כדי להניח בו קליפי ביצים או קליפי אגוזים:

כתב הבן איש חי (ש"ב, פ' מקץ סעיף טז) וז"ל, כל דבר שאסור לטלטלו, אסור ליתנו בתוך כלי, משום דהוי מבטל כלי מהיכנו. ולכן אסור להניח כלי על השולחן כדי להניח בו קליפי ביצים, או קליפי אגוזים, וכיוצא שאין ראויים למאכל אדם, ודוקא אם כלי זה הוא ריקן, שאין בו דבר הראוי למאכל אדם [שאז נאסר הכלי בטלטול] עכ"ל ז'.

#### הרבה סתירות בשו"ע בגדר ביטול כלי מהיכנו:

ולכאורה יש להבין שהלא יכול לנער הפסולת ממנו ולטלטל הכלי.

ובאמת מצינו סתירות בשו"ע האם אסור להניח מוקצה תוך הכלי באופן שיכול לנער המוקצה ממנו מיד. ומצד הסברה לא חשיב כביטול כלי, שהרי ברגע שרצה לטלטל הכלי, יכול לנער המוקצה ולטלטל הכלי כאוות נפשו. - ונציע הסתירות, ומה שיש ליישבם, והיוצא מזה להלכה.

#### אף כשיכול לנער המוקצה כיון שאין בדעתו לנער חשיב ביטול כלי:

המחבר בס"י ש"י (סעיף ה) כתב וז"ל, כל דבר שאסור לטלטלו, אסור ליתן תחתיו כלי כדי שיפול לתוכו עכ"ל, ומסתמית לשונו משמע שבכל אופן אסור להניח כלי תחתיו, אף כשיכול לנער המוקצה.

המחבר ס"י של"ח (סעיף ח) כתב שאסור ליתן כלי במקום טפסוף מים שאין ראוי לשתייה ע"ש, ומשמע אף שיכול לנער אסור.

#### כשיכול לנער המוקצה מותר אף שאין בדעתו לנער לא חשיב ביטול כלי:

לעומת זה מצינו ס"י רס"ה (סעיף ג) שאין נותנין כלי תחת שמן המטפטף מן הנר. וכתב המג"א (ס"ב) הטעם, מפני שאין רוצה לנער השמן, כדי שלא להפסידו. אבל מותר להניח תחת נר שעוה הנופל, שיכול לנער מיד ע"ש, ומבואר שאם אפשר לנער מיד, מותר ז'.

המחבר ס"י של"ח (סעיף ט) כתב שמותר לכפות סל לפני אפרוחים, כדי שיוכלו לעבור על יד הסל למקום אחר, כיון שיכול להפריחם כל שעה ע"ש. ומפורש שאם אפשר לנער המוקצה מיד, יש להקל. וכן מצינו עוד כמה פעמים בשו"ע להיתר כשיכול לנער המוקצה מיד ז'.

#### יסוד הנפלא של הבעל התניא בגדר ביטול כלי מהיכנו:

אך הנה מצינו להגה"ק הבעל התניא ז"י שכבר נתעורר על ענין זה, והעמיד יסוד נפלא בגדר 'ביטול כלי מהיכנו' כדי ליישב הכל על מקומו.

א. כמבואר במס' שבת (מג. מג. קכח, קכ"ד).

ב. כ"כ הרמב"ם (הל' שבת פ"ה הכ"ג).

ג. בפרש"י שבת (מ"ב) כתב טעם זה, והפוסקים הביאו שני הטעמים.

ד. וכ"כ הפלא יועץ בספרו חסד לאלפים (ס"י ש"ח סעיף כז).

ה. וברר נתעורר לזה הגאון רבי עקיבא איגר בהגהותיו על המג"א שם שתמה עליו על מה שכתב להקל כיון שאפשר לנער הנר שעוה, אם כן למה אסור לקבל כלי תחת הדלק הלא אפשר לנער ע"ש.

ו. א"י שו"ג (סעיף ה) מותר לסמוך מיטה תחת קורת גג שלא ינמיך הקורה. ודוקא רפוי, אבל מותר אסור, שלא יוכל אח"כ להסיר בשבת, ויש בזה משום ביטול כלי מהיכנו ע"ש. ומשמע שאם מניחו רפוי, התירו אף שאין בדעתו להסירו.

ז. ס"י רס"ז (סעיף ט) מי שחושף לו בדרך וחמורו טען כלי מוקצה וזוכית שאם יתיר החבל ויפול לארץ ישר, התירו להניח כרים וכסתות תחתיו בדברים קלים שיכול אחר לשמוטן, ולא בכלים כבדים שאין יכול לשמוט ע"ש. ומשמע שאם יכול לשמוט, מותר.



## לשלחן השבת

### הציצית שהצילה אותו...

את הסיפור הנורא אשר לפנינו, כתב בעל המעשה בעצמו, בעדות אישית, מתוך התופת הנאצית בימי השואה האיומה, הדברים מופיעים בספר "מקדשי השם", שכתב הגאון רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל, רב העיר ניימארק שבגאליציה, ולימים רב במחנות, עד שהפך לרב קהילת "שארית ישראל" בשיקגו.

ספרו הנ"ל מיועד לשאלות נוראות שנשאלו מפי יהודים גם מתוך עמק הבכא, והם נוראות למעיין שם, ובתחלה מתאר בקולמוס ספוג דם את גלגוליו בעמק הבכא, וזה דבר המעשה (בקיצור דברים, ומי שרצה לעמוד על כל הפרטים יכול לעיין שם, שמתואר באורך רב, וכל מילה נפלאה עד מאד):

היה זה בשערי המקום הנורא ביותר עלי אדמות, מחנה ההשמדה "אשוויץ", לשם הגיעו הרב ובני משפחתו, כשבחיקו של הרב טמון החפץ האהוב עליו מכולם - הטלית היקרה אותה קיבל בירושה מווקנו, הרה"ק בעל ה"יטב לב" מסיגט צ"ע, בדרך לא דרך הצליח להכניס את הטלית לצריף אליו שובץ, אך הבין כי מסוכן להתעטף בטלית גדול במחנה בו שורצים אנשי קאפו אכזריים, ולפיכך, בצער רב, כשלונו נקרע ושותת דם, חתך הרב את הטלית הגדולה, נקב חור באמצעה, והפכה לטלית קטן.

אמנם, גם ללבוש טלית קטן זה דבר מסוכן בכל מחנה וכ"ש במחנה אושוויץ, אבל לפחות ניתן ללבושה תחת הבגדים, ולקוות שלא ישימו לב. הדבר היה כרוך בסכנה של ממש, שכן בגדי האסירים במחנה היו דומים זה לזה ודקים מאד, ובמבט קל ניתן היה לגלות כי תחת הבגד הרגיל - מדי האסיר, לובש האסיר בגד נוסף, אך הרב לא יכול להיפרד מבגד הציצית היקר.

"לבי בטוח שמצות ציצית תהיה לי לסגולה ולשמירה מפני המזיקין בשעת הרס העולם" - הוא מעיד על תחושתו, במקום כמו אושוויץ, כשסכנה כבדה מרחפת מעל החיים, הצורך בלבישת הציצית נחרץ וגדול הרבה יותר מבמים רגילים...

מדי ערב, אחרי יום עבודה מפרץ, הלכו האסירים לצריף העלוב, שמשום מה נשא את השם 'בית-מרחץ', היה זה חדר קטן, שצינור מים קרים היה בתקרתו, ובכניסה ישב שומר אכזר שהביט ביהודים היוצאים מבית המרחץ, ובחן אותם בעיניו לוודא כי איש מהם אינו יוצא עם יותר מבגד אחד, כדי להפיג את שעמומו, היכה לא פעם יהודי מזדמן, סתם, בשם האכזריות שנודעה לשמצה...

כשראה השומר את הרב יוצא, הבחין כי בגדיו עבים מהרגיל, חיש קרא אליו את הרב, ואחרי חבטה הגונה על ראשו החל ממשש את בגדיו, מוצא מתחתיהם את הבגד היקר - את בגד הציצית...



נערך ע"י הר"ג ר' חיים מנחם בר שרע ווייס שליט"א

מדרו זה נערך לעורר לב המעיין ואין לסמוך על הדברים למעשה.

### שלושה שָׂרְבוּ על דירה אחת

שאלה: ר' משה זכה למשפחה ברוכה וילדים, כשתילי זיתים סביב לשולחנו. אך דירתו קטנה ומצומצמת, בראשו מתרסק חולם לקנות את הדירה הסמוכה לדירתו - זו המושכרת לר' אליהו - לפרוץ את הכותל, ולחבר את שתי הדירות לדירה גדולה ומרווחת.

וביום אחד שמע ב'קאוע שטיבל' שבעל הדירה השכנה אכן מתכוון למכרה! מיהר להתקשר אליו ולהודיעו על חפצו לשלם טבין ותקילין ולקנות את הדירה. אולם בעל הדירה מודיע: איחרת את המועד! כבר מכרתיה למישהו אחר!

ובחבר המדריגות של הבניין פוגש את ר' אליהו השוכר, ומספר לו בדברים כהוויתן, על החלום וניפוצו. ותוך כדי כך תופס את עצמו: בעצם, אני יכול לדחות את הקונה, כיון שאני 'בר מצרא'! אולם ר' אליהו נענה: גם לא רצו לא היה! א-נ-י רוצה לקנות את הדירה ואני קודם לכו-ו-ל-כ-ם!

השאלה: מי יזכה לקנות את הדירה?

#### דין 'בר מצרא':

נאמר בתורה דק' (דברים ויח) 'ועשית הישר והטוב בעיני ה' ולמדנו מזה שחפץ השי' שיעשו בני אדם זה עם זה לפנים משורת הדין. ומפני זה תיקנו חז"ל, שהמוכר שדהו, ובעל השדה הסמוכה לו [הנקרא 'בר מצרא', או 'מצרין'] רצה לקנותה - הוא קודם לכל, כיון שיש לו טובה בזה שיהיו שתי שדותיו סמוכות זו לזו, והלוקח יכול ללכת לקנות במקום אחר, וכפי שלמדנו בסוגיין השבוע [ב"מ דף קח]. ואף אם בא כבר אחר וקנאה - יכול המצרין להוציאה מיד הלוקח.

#### דיני מצרנות בבתיים:

והנה, עיקר דיני מצרנות נאמרו בגמרא בשדות, והנו הראשונים אם גם בבתיים נהוג דיני מצרנות:

**רבינו תם** כותב בתשובה (ספר הישר סי' לט תרי), ומזכיר בתורה ארעא: 'חורנו על כל צדי צדדין ולפני כל ידיע דת דין, ולא מצינו דינא דבר מצרא לגבי בתיים'. וראייתו, מזה שאמרו בגמרא לגבי שתי שדות שמפסיק ביניהם שן סלע קשה, אם אין יכול להכניס את כלי המחרישה ולחרוש תלם אחד ביחד בתוך ב' השדות - שוב אין בו משום דינא דבר מצרא. שאינו מרוויח מזה שהשדה סמוכה, ואם כן בבתיים הלא מפסיקים הכתלים ביניהם!\*

אולם **רוב הראשונים** (רמב"ם רא"ש רשב"א ועוד) חולקים על ר"ת, וסוברים שיש דינא דבר מצרא גם בבתיים, וכן נפסק להלכה בשו"ע (סי' קעה סעיף ג).

**והסברא**, שגם בבית, אף שעכשיו יש כותל המפסיק, אבל הרי יכול לפרוץ הכותל ולהשתמש עם שניהם ביחד, ואם כן יש לו הנאה גדולה אם יהיה לו עוד בית סמוך לביתו. וגם באופן שאינו פורץ הכותל יש לו הנאה שיוכל להחזיק בבית אחד יין ושמן, ובבית אחר לצורך דירתו (ב"י).

וכתב הפוסקים **שאין לצרף דעת רבינו תם** אפילו לסניף (ב"י בשם תרומה), וכפי הש"ך (סק"ג).

#### דיני מצרנות במשכנתא:

ונקדים דין המשכנתא שהוא נוגע לענין השוכר, כדלהלן. אמרו בגמרא: 'משכנתא, לית ביה משום דינא דבר מצרא', דהיינו שאם מלווה קיבל קרקע בשביל משכון, ועכשיו רצה לקנות, אין מצרין אחר יכול לסלקו, והטעם: משום דמאי משכנתא? דשכונה גביה, דהיינו, שזה המלווה הוא שכן מצרין יותר מכולם שכולה שכונה בידו (ר"י בסוגיין).

אמנם נחלקו הראשונים בפירוש דברי הגמרא 'לית ביה משום דינא דבר מצרא': יש מפרשים, שבעל המשכון נחשב מצרין יותר מכל המצרנים, ויכול להוציא מידהים אף אם כבר קנו המצרנים את השדה (רא"ש ומרדכי). וי"מ, שהכוונה היא שלא נאמר בו דיני מצרנות, ולכן אין מצרין אחר יכול להוציא ממנו אם קנה כבר, אבל גם הוא אינו יכול להוציא מאנשים אחרים שקנו, אפילו אינם מצרנים כלל (רמב"ם רמב"ן ורשב"א).

ולהלכה: דעת המחבר בשו"ע (סי' ש) שאף שאם הממשכן קנה את השדה אין המצרין יכול להוציא מידו, אבל אם אדם אחר קנה [אפילו אינו מצרין] אין הממשכן יכול להוציא מידו, ודעת הרמ"א שיוכל גם להוציא אפילו ממצרין אחר.

#### דיני מצרנות בשוכר שחפץ לקנות הדירה:

ולגבי שוכר דירה שחפץ לקנות אותה - כתבו כמה פוסקים\*, שדינו דומה למה שנתבאר לגבי 'משכנתא', שגם הוא כל הדירה 'שכונה בידו'. ולפי זה: אם השוכר כבר קנה את הדירה - ודאי אין המצרין יכול לסלקו לכ"ע. ואם אדם אחר קנה - לדעת המחבר אין השוכר יכול להוציא מידו, אפילו הלה אינו מצרין כלל. ולדעת הרמ"א יכול השוכר להוציא מיד הלוקח אפילו הלה מצרין. אמנם יש החולקים

הסוברים ששוכר נחשב מצרין. ולמעשה: בכל הספיקות דינו בר מצרא הולכים אחר המוחזק.

**ואם השוכר יושב עכשיו בתוך הדירה נחשב הוא המוחזק**, ואין הלוקח יכול להוציא מידו [כן יוצא מדברי הרמ"א"], אבל אם אין השוכר יושב בה - נחשב הלוקח מוחזק ואין השוכר יכול להוציאה, כיון שיש אומרים שאין השוכר נחשב מצרין. ואז השכן שיש לו דירה סמוכה, שהוא מצרין ודאי יכול להוציא מן הלוקח.

#### מסקנת הדברים:

- משום 'ועשית הישר והטוב' תיקנו חז"ל שמי שיש לו שדה הסמוכה לשדה הנמכרת, והוא הנקרא 'בר מצרא' - קודם לכל אדם, ויכול אף להוציא מיד הלוקח.
- גם בבתיים יש דינו 'בר מצרא', ולכן השכן של הדירה הנמכרת קודם לכל אדם, ויכול להוציא מיד הלוקח.
- אמנם אם הדירה הנמכרת מושכרת לאחד והשוכר קנה אותה - אין המצרין מוציא מידו לכולי עלמא.
- ואם מכרה כבר לאחר, והשוכר חפץ לקנותה - נחלקו הפוסקים אם יכול להוציאה מיד הלוקח, ולהלכה - לכאורה - אם השוכר יושב בתוך הדירה נחשב מוחזק, ואי אפשר ללוקח לסלקו, אפילו אם הלוקח מצרין.
- ואם אין השוכר יושב בדירה [נכון ששכרה ועדיין לא נכנס בה], אין השוכר יכול לבוא מדין בר מצרא, כיון שהוא ספק, ואז אם המצרין השכן רצה, יכול להוציא מן הלוקח.

ז. כינו ברעיקא סי' קמ, המוכר בפ"ת את כב.

ח. עיין ברי"מ ח"ו, אמנם עייש בביי שמעו שהלוקח נחשב מוחזק בב"ב.

### מעמד סיום מסכת בבא מציעא

### להתענג בעמודי הרמ"א באיכות וברמת

### ב"ה

### דבר ואצ אפאל התורה

### כ"ק רבינו של"א

### ההחלפת מסכתא הגדולה שבש"ס

קהילתנו הקדושה זכתה זה למעלה מ-25 שנים לתקנת כ"ק אדמו"ר שליט"א לייסד ולקבוע יחד סדר לימוד יומי קבוע, בסדר הש"ס. בלימוד 'עמוד היום', אברכים ובעלי בתים, זקנים ונערים, זכינו יחד ב'כמות' ללמוד ולסיים במחזור ראשון כל הש"ס כולו, ובמחזור שני למדנו כבר יותר ממחצית הש"ס, כמה וכמה רעיונות עלו וצצו במשך השנים לחוק את איכות הלימוד, שאכן עשו פרי להגדיל תורה ולהאדירה בכמות ובאיכות, ועתה לעת הזאת לקראת התחלת הבבא השלישית בסדר 'עמוד היום', זכינו לקבל הוראת קדשו של כ"ק אדמו"ר מורינו ורבינו שליט"א, לחזק יותר את איכות הלימוד שהלימוד יהיה 'טוט געלערניש' בהבנה ובאיכות, ועל מנת לדעת היטב את הנלמד, ולקנותו בקצת גמור, בחזרות מתידיים סדרים.

נעים ומירות ישראל דוד המלך עליה השלום גילה לנו את סוד הצלחתו בכל המאורעות שעברו עליו, באמרו לולי תורתך שעשועי או אבדתי בעיני, בואת גילה לנו שוליו לימוד התורה הקדושה היה נאבד. ח"ו, אמנם בלימוד התורה התחזק להתגבר על כל המכשולות, אבל כאן גילה לנו סוד נוסף, שזה היה על ידי שהתורה נלמדה מתוך **שעשוע**, ללמוד שרק לימוד מתוך שעשוע יש נכוחו לתת את הכוחות הנפש שצריכה הנשמה.

היטב דומה לימוד הנעשה באופן שטחי ללימוד הנעשה בשימת דגש על הבנה, אינו דומה לימוד שאינה על מנת לדעת ולקנות איש בקצת נצח, ללימוד בכונה תחילה לדעת, לקנות ולהיות בקי במסכתא הנלמדת, בכדי לזכות לטעום טעמה המתוק של תורה, ולהשתעשע בנעם וזו אמרה, צריך שהלימוד יהיה בהשקעה וביגיעה, וכמו שמוזכר תדיר בספר הוזה"ק בהזכירו את לומדי התורה: **דמשתדלי באורייתא**.

התורה אינה עוד חכמה נחמדת האומות ח"ו, התורה היא החכמה האלוקית שנתן לנו נתן התורה בעמדתו כאיש אחד בלב אחד במעמד הר סיני, וכדברי הגמרא בשבת (דף:א) **אנכי נטריקון** א"נא נפשי כתיבתי 'יהיבתי', וכדי לזכות לטעום טעמה הוק, צריך להדבק בהשתדלות יתירה,

**כשפוקדו ה'** מתיישרים בלב האיש הישראלי אחרי ליבון הסוגיא היטב, אזי **משמחי לב**, דוד המלך אחרי שהתייגע והשתעשע, זכה להרגיש ולומר על עצמו: טוב לי תורת פיה מאלפי זהב וכסף, בכדי שכל אחד יוכל להרגיש בעצמו שטוב לי תורת פיה מאלפי זהב וכסף, צריך שהתורה תהיה **שלי** - לקנותה היטב מתוך חיבור פנימי עמוק המגיע רק על ידי השקעה בלימוד בהבנה עם חזרות היטב.

דברי תורה צריכים חיזוק בכל יום, ביותר צריכים חיזוק שיהיו נלמדים בהבנה ובכוונה הראויה לכתב המלך, אותו זקן וסביל עומד על שלו, ולפעמים לא יפריע לנו ללמוד את חוק הלימוד היום, אבל בלא כוונה והשקעה בכוונה, וזאת בכדי שלא נגיע לטעום את מתנות התורה, ולא נזכה להגיע לדרגה שנשנית בה, יודע הוא היטב את דברי האור החיים הקדוש בפרשת כי תבוא, שאם היו בני אדם מרגישים במתנות וטובות טובות, היו משתגעים ומתולתלים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף והוב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, הוא אינו מפרגן לנו את מתנותיו השעשוע הזה, מוכן הוא שנלמד ונרגיש שיצאנו ידי חובה לקבוע עיתים לתורה, ובלבד שלא נגיע לדרגה של שעשוע, כי יודע הוא היטב את התוצאה הבאה מכך, קירבת האלוקים הבאה להאדם על ידי כך, הסיפוק הנפשי העמוק שמקבל האדם מכך, כשעל ידי זה לא יחשב בעיניו מלא עולם למאומה, בדורנו המלא תענוגים ותפנוקים גשמיים, דברים אלו מקבלים משמעות יתירה, רואים אנו אנשים משתגעים ומתולתלים אחרי הבלי העולם הזה, וזאת רק מפני שלא זכו לטעום טעם שעשוע התורה הקדושה, שממלאת את כל הנפש, עד שיוחשם כל זה למאומה.

מתוקה היא מרבש ונפות צופים לכל הבא לקבל עליו עול תורה הן לכולל וינגערמאן שוובה להשקיע כל זמנו ומרצו בלימוד התורה הקדושה, והן להאריך המקיים הפסוק יגיע כפיך כי תאכל וקובע עיתי לתורה כדבעי, בחברותא. חבורת 'והעריב' או בקבוצה 'שעשועים', יחד, ועל ידי זה כל חיי דבוקים בקשר אמיץ וחזק לתורה הקדושה, בקיום הפסוק בכל דריכך דעוהו.

כדי לחזק ענין זה נתמנה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א השבוע ביום רביעי, גבאי קורש לכל גיל וגיל, לעזור ולסייע לכל אחד ואחד להשתלב בחבורת 'והעריב' או בקבוצה 'ולכהפ"ח' עם חברותא טובה וקביעה.

לצד זאת נבוא בס"ד במשך הקהפה הקרובה בדברים על גילוי לחזק ולהתחזק יחד בדרכי ואופני ההצלחה בלימוד התורה הק' על פי מה שהנחילו לנו חכמינו ז"ל וכפי שהדריכונו הבעש"ט הקדוש ותלמידיו מאורי החסידות, ורבותינו הקדושים, ויבלט"א רבינו שליט"א להאיר לנו מתוך החשיבה את הדרך נלך בה לטעום נעימותה ומתקיותה, ואף שהדברים ידועים ומפורסמים, כבר ידענו מאמר החכם 'מירוב הידיעה ההעלם מצויה'.

ויהי' שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה בכמות ובאיכות, בקביעות ובחזקה, עדי נוכח בקרוב לביאת גואל צדק בב"א



כלל חברי קהילתנו מראשיה בלימוד  
ה'עמוד היום' ומרגענים מזהירי  
דשמורתא באיכות ובקביעות! כן  
נפשו ש'אגבינו רועינו רבינו שייט"א



# שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הרב ר' נתן גוטליב מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

## שאלות ותשובות למערכת

והמפרשים ביארו הכוונה שיהא פתוח ג' דפין בשעת קריאת התורה<sup>א</sup>, אבל בספר אגודה מפרש הכוונה על שעת הגבהת הספר תורה<sup>ב</sup>.

ונמצא שהרוצה לחוש לפירוש המפרשים במס' סופרים, יש לזהר שיהא פתוח גם בשעת קריאת התורה<sup>ג</sup>.

### טעה וגמר תפלת הדרך באמצע ברכת שומע תפלה:

שאלה: התפללתי שמו"ע לפני יציאה לדרך, ואמרתי תפלת הדרך בברכת שומע תפלה, ומתוך הרגל לשון גמירתי חתימת תפלת הדרך כי קל שומע תפלה ותחנון אתה, ברוך אתה ה' שומע תפלה, האם יוצאין בזה חתימת ברכת שומע תפלה.

תשובה: אף אם נתכוין לחתום ברכת תפלת הדרך, מכל מקום הרי לא שינה נוסח חתימת הברכה של שומע תפלה, שהרי שניהם חותמין בנוסח אחד, ואם כן בודאי יצא ברכת שומע תפלה.

### רחיצה בשבת בסבון זיף, שמפו, סבון כלים:

שאלה: האם יש איסור בשבת לרחוץ ידי בסבון או שמפו נוזלי, וכן שטיפת כלים בסבון נוזלי.

תשובה: כתב הרמ"א סי' שכו (סעיף י) אסור לרחוץ ידי בזיף - בורית משום איסור מוליד, והכוונה על סבון קשה שהדרך לרסק ממנו בשעת הרחיצה, וכמו שאסרו לרסק שלג וברד משום איסור מוליד, שנראה כאילו מוליד מים, הוא הדין שאסור לרסק סבון כדי לרחוץ משום איסור מוליד<sup>א</sup>.

והמשנ"ב (סק"ל) הביא מדברי התפארת ישראל (על משניות, כלכלת השבת, אות י) שכתב לאסור לרחוץ אף בסבון רך משום איסור ממרח ע"ש, והכוונה על סבון עשוי כדמות משחה רכה שהיה נפוץ בזמניהם.

ובקצות השלחן (סי' קמו סק"ב) דחה דברי התפארת ישראל שאין בזה חשש ממרח כיון שאין ממרחו על הגוף ורוחצו מיד.

אבל בסבון שמפו נוזלי הנפוץ כהיום שאין עשוי כמשחה, לדעת רוב פוסקים, אין בזה חשש ממרח כלל.

והמדקדק לחוש גם על זה, כיון שאין צלול

### לחזור לארץ ישראל דרך מצרים:

שאלה: האם יש היתר לחזור לארץ ישראל דרך מצרים.

תשובה: ידוע שכבר האריכו הראשונים והאחרונים בשאלה זו, כיון שידוע שגדולי עולם התגוררו במצרים.

אך כל זה להשתקע שם, אבל לנסוע שם על דעת לצאת משם מיד אין שום איסור, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' מלכים פ"ה ה"ח) וז"ל, מותר לחזור לארץ מצרים לסחורה ולפרקמטיא, ולכבוש ארצות אחרות, ואין אסור אלא להשתקע שם עכ"ל.

### נשמע קול אזעקה אחר קידוש קודם הסעודה האם חשיב כהפסק:

שאלה: לאחר שמיעת קידוש נשמע קול תרועת אזעקה, והלכו למצוא מחסה עד יעבור זעם, האם חשיב הפסק בין קידוש לסעודה.

תשובה: יש בזה כמה פרטים.

א. קידש עד דעת לאכול מיד אחר הקידוש, ואחר כך אירע אונס ועשו הפסק, יצאו חובת קידוש בשלא שהו זמן מרובה<sup>א</sup>.

ופחות מחצי שעה לא חשיב זמן מרובה, ולכן אין צריך לחזור ולקדש.

ב. אירע אונס ועשו הפסק וגם יצאו למקום אחר, כגון שהלכו לחסות בבית אחר אצל שכן וכדו'<sup>ב</sup> לא יצאו חובת קידוש<sup>ג</sup>.

ג. כל זה נוגע להבני בית, אבל המקדש ששתה כוס הקידוש יש לסמוך בדיעבד שחשיב השתייה כסעודה, ואין צריך לחזור ולקדש.

### לפתוח הספר תורה ג' עמודים בשעת קריאת התורה:

שאלה: כשעושין הגבהת ספר תורה נוהגין לזהר שיהא פתוח ג' עמודים, האם יש לזהר גם בשעת קריאת ספר תורה שיהא הספר תורה פתוח ג' עמודים.

תשובה: מקור הלכה לפתוח ג' עמודים בשעת הגבהה הביא המג"א (סי' קלד סק"ג) בשם ספר אגודה (מס' סופרים פ"א).

והנה במס' סופרים (פ"ג ה"י) הנוסח 'אין פותחין בתורה פחות משלשה דפין'.

א. בסי' רעג (סעיף א) שאם קידש על דעת לאכול מיד, ואחר כך אירע אונס הפסק לא חשיב הפסק בדיעבד, והביה"ל (י"ה או שיהא) כתב שאם שהה זמן מרובה חשיב כהפסק.

ב. ודוקא בבית אחר, אבל חדר אחר בתוך הבית לא חשיב כהפסק.

ג. המג"א סי' רעג (סעיף) כתב שאם יצא ממקומו חשיב כהפסק וצריך לחזור ולקדש, והביה"ל (י"ה לאלה) כתב דהיינו דוקא כשהיה הפסק על ידי אונס כיון שיש צורך שני דברים צריך לחזור ולקדש, אבל יצא ממקומו וחזר מיד אין צריך לחזור ולקדש.

והנה בשער הציון (סק"ג) כתב שאף באופן זה שהיה הפסק ויצא ממקומו לא ברור כל כך שחשיב כהפסק ע"ש, ולכן כשאפשר נכון לשמוע קידוש מאחר.

אך עם זאת, לאור בקשת בנו, וכיון שאב לעולם ינסה להיטיב לבנו - הרים את ראשו מכתף בנו, והטה את ראשו לצד השני - להשכיב את הראש על כתף היהודי היושב בסמוך אליו מצד השני, וכך נוצר רווח בין ראשו של האב וראשו של הבן...

באותה עת, הגרמנים כבר היו על פתחה של גינה, וניסו להרוג כמה שיותר, כידוע, ומלמעלה רעשו מטוסי ארצות הברית, שיגלו את הבאה"ן - רכבת הנאצית נוסעת על המסילות, וחשבו שאין זה אלא מלא בחיילים גרמנים, ושלחו טיל לעבר הרכבת, בניסיון לא נפוצה הרכבת עצמה, ורק רסיסים ממנו נפלו לתוכה...

רסיס גדול פער חור בתקרת הקרון בו ישב הרב מייזליש, ועבר במרווח הצר שבין ראשו לבין ראש בנו - כן, כן, באותו מקום עליו השעין האב את ראשו אך לפני רגעים אחדים... משם המשיך הרסיס היישר לספסל אליו שכב השומר הנאצי הארוך, וברגע אחד פגע בשתי ידי, מותי ידיים כרותות למחצה ושונות דם... הנאצי התעורר משנתו העמוקה, והחל לזעוק מיסורים גדולים, צועק בקול כחיה מטורפת, מתייסר עד אין קץ... הקב"ה נקם את נקמתו מידי של הצורר האכזר, שאך לפני שעות מועטות קרע את הציצית בידי, המגוללות בדם יהודים...

כל הנוכחים בקרונות, עמדו כמשתאים לראות במו עיניהם כיצד הקב"ה משלם מדה כנגד מדה לרשעים, וכיצד מסירות נפשו של הרב על הציצית, עמדו לו להציל את חייו באופן נפלא מאד, כשרק רגעים אחדים לפני כן הוזי את ראשו לצד האחר...

הצורר הנאצי האכזר סיים את חייו בייסורים נוראים, כן יאבדו כל אויביו ה', ולעומת זה, הרב השתחרר כעבור ימים בודדים, ביחד עם כל מאות ואולי בני המחנה, היה זה באמצע יום בהיר אחד, כאשר עמדו תחת שמירתם הקשה של הנאצים האכזריים שעמדו לשמור עליהם, פתאום הבחינו שכל השומרים בורחים לנפשם, והבינו בזה יושבי המחנה שהמלחמה נגמרה, והמה משוחררים לנפשם, לא האמינו לרגע זה, ומיד החלו לרקוד ולהודות להש"ת, כשהם מנשאים את הרב על כתפיהם מתוך ההיקודים, הם מודים שהוא זה שהרעיף עליהם טללי תחיה ברגעים הקשים ביותר...

הגאון המחבר רבי צבי הירש מייזליש זצוק"ל זכה אח"כ להקים משפחה וקהילה לשם ולתפארת, והתחיל בחיים חדשים של הפצת תורה, ולהרבות פעלים לתורה ולתעודה, ובמיוחד השאיר לנו את ספריו העשירים "מקדשי השם", לספר לדור אחרון גילוי הש"ת גם בתוך ההסתר הנורא, הסתר בתוך הסתר בתוך הסתר... ובעיקר לראות 'גילוי הנשמות' לראות כיצד יהודים לא יאבדו הצלם אלקים גם ברגעים הקשים ביותר!

|||

ועוד מעשה בבחור אחד, מתמיד בתורה וירא שמים, שחש ביום אחד בגופו כמה מיוחדים וכאבים חזקים. בבואו אצל הרופא, נערכו לו בדיקות שונות, והבדיקות לא בישרו טובות, נתגלתה אצלו המחלה, ה' ישמרנו.

בצער רב ובליט ברירה הסכימו ההורים ובחור לסדרת הטיפולים הקשים. בבואו אל המחלקה, כדי לקבל הטיפולים הנדרשים, הסביר לו הא"ח המטפל שכדי לקבל את הטיפול הוא צריך להיות מסובב ומלובש בנגדים נקיים לגמרי [סטריילים], ולכן עליו להחליף את בגדיו בנגדים המיוחדים של בית הרפואה.

הבחור הסכים לכך, אך דבר אחד העיק עליה, שהוא צריך לפשוט מעליו את הציצית הקדושים - "כבלא עדבדא" (סיסין עבודת, ע"י חוס' מנחמת מג), נכון שאינו מחויב בציצית במצב כזה, אבל הבחור הצדיק הזה לא חיפש תהוים, הוא חיפש להדר במצוה יותר ויותר. ידע שהציצית היא שמירה מעולה ברוחניות ובגשמיות, כידוע מדברי חז"ל. ובפרט דבעינן ריתא מקפידים גם על מצות עשה שאינו מקיים (מנחות מ"א), ומצוה זו שקולה ככל התורה מצות. וידוע מה שמביא כ"ק מרן רביה"ז ז"ע ב'שומר אמונים' (שכר ועונש פ"ה) בשם הגר"א שתפס ציציתו לפני פטירתו ואמר: כמה יפה זה העולם, האדם קונה לו ציצית בכמה פרוטות וזוכה אח"כ ליהנות מזיו השכינה, ואילו בעולם העליון גם במאה שנים לא יוכל להרויח איזה מצוה.

מכיון שבביה"ח אין בגד של ארבע כנפות, ע"כ הביא עמו לטיפול הבא 'טלית קטן' מכובסת ומגוועצת, כזו שתענה בתכלית על דרישת הקצוות והסטרייליות.

אולם, כאשר ראה האב את הציצית, הבחיר לו שלא יוכל לעבור את הטיפול עד שייסיר את הציצית מעליו. כל נסיונותיו להסביר לו שמדובר בנגד מכובס ונקי לגמרי, עלו בתוהו, והוא סירב לתת לו את הטיפול הנדרש.

הבחור היה איתן בדעתו וסירב להוריד.

כמים ממש, יכול לערוב בו קצת מים ויעשונו צלול ממש, ואז בודאי מותר לרחוץ בו <sup>(ה)</sup>.

### להראות על עצמו סימן רע:

שאלה: הצגה (שפיל) שעושים עצמן כאילו נופלים הרוגים במלחמה, האם יש בזה משום חשש משום סימן רע.

תשובה: במס' גיטין (נז:) על הפסוק 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג) אמרו חז"ל אלו תלמידי חכמים שמראין הלכות שחיטה בעצמן [להמחיש הלימוד] דאמר רבא כל מילי ליחיו איניש בנפשיה [יכול להראות עליו], בר מחשיטה.

ופרש"י שמא יכשל ויתחבב הסכין בגרונו. והמהרש"א כתב על דבריו ח"ל, ויותר נראה לפרש דמרעי מוליה, כענין אל יפתח אדם פיו לשטן (ברכות יט.), ואם הדיבור מביאו לידי כך, מכל שכן המעשה עכ"ל <sup>(ז)</sup>. ומפורש שאין להראות עליו סימן מיתה.

ואגב יש לציין שמשמעות הגמ' שהלומד דיני שחיטה יכול להראות על עצמו לצורך הלימוד, שהרי אמרו זאת לשבח תלמידי חכמים.

וראיתי להראנ"ח בספרו נותן אמרי שפר <sup>(פ)</sup> חיי שרה) שמפרש הטעם שיכולין לעשות כן, ששומר מצוה לא ידע דבר רע, חזקת התורה יגן עליהם שלא יאונה להם כל רע <sup>(ז)</sup>.

### נתערב חלת חור"ל:

שאלה: אירע ספק בדין חלה אצלנו בחור"ל, לשו עיסה לכבוד שבת ואפו ממנו חלות גדולות ולחמניות קטנות, ובטעות עשו מהחתיכה שהופרש לקדושת חלה לחמניה קטנה ונתערבה בחמניות האחרות, ובשבת אכלו החלות שנעשו מהעיסה, האם יש איזה היתר לאכול גם הלחמניות שמעורב בהן הלחמניה שנעשתה מחלה.

תשובה: אם אירע שאלה זו בארץ ישראל אין פתרון להתיר הלחמניות, כיון שיש בזה תערובות חלה, ואין החלה בטיל מין במינו רק כשיש ק"א כנגדו.

וגם לא שייך להתחרט על הפרשת חלה על ידי ג' אנשים, ולהפריש חלה שנית, שהרי כיון ששואל על החלה מתברר למפרע שהחלות גדולות שאכלו, טבל היו ונכשלו באכילת טבל <sup>(א)</sup>.

אבל בחור"ל אפשר להתחרט על הפרשת חלה, ואף שמתברר שאכלו החלות כשהן טָבֵּל, על פי הדין בחור"ל מותר לאכול מעיסה ולהפריש חלה אחר כך, ונמצא שלא נכשלו

ח. ואף שלפעמים נשאר ריח על דיו מוטבטב או השמפו ואם כן יש בזה חשש של חולת ריח, מעיקר הדין מקילין שאין חשש מוליד ריח בגוף האדם כמבואר בשו"ת שבת הלוי (ח"א סי' קל), ובפרט כשאין מכוין להוליד ריח יש להקל, וכל שכן כשנעשה להעביר ריח רעה, בודאי אין לחוש.  
ט. אבל בחידושי אגרות מהר"ל מפראג שם כתב שדוקא על שחיטה חששה, שיש בזה כח דין גורל ע"ש.  
י. ופלא ראיתי בדרכי תשובה (סי' כט סק"ה) שאין להראות סימני שחיטה על עצמו כשלומד הל' שחיטה ע"ש, שהרי בגמ' שם משמע להיפך.  
יא. כמבואר ביריד סי' שכג (סעיף א).

באכילת טבל <sup>(ב)</sup>.

ויש לציין שאף שעל פי הדין בחור"ל מותר לאכול ואח"כ להפריש חלה מכל מקום אין נוהגין לעשות כן, שמצוה מן המובחר להפריש חלה תחלה אף בחור"ל <sup>(א)</sup>.

וכן יש לחוש שמא ישכחו לאכול כל העיסה בלי להשאיר חתיכת עיסה להפריש ממנו חלה, ונמצא שנכשלו באכילת טבל.

### הפסיק באמצע שמו"ע לעשות צרכיו ללבוש טלית ותפילין:

שאלה: באמצע תפלת שמו"ע שחרית הלכתו לעשיית צרכיו מפני ההכרח, ונתעורר הספק האם מותר ללבוש טלית ותפילין אחר עשיית צרכיו לגמור שמו"ע בטלית ותפילין.

תשובה:

א. כשלא הפסיק בעשיית צרכיו כשיעור

יב. וכ"כ הגרי"ו מינצבערג בשו"ת שארית ישראל (וריד סי' לח), וכבר הקדימו האור שמח (ח"א ביכורים פ"ה ה"ב).  
יג. כ"כ בשו"ע הרב סימן תנו (סעיף יב).

כך, ישב לו בצד בנו של הקדוש-ברוך-הוא, והמתין מחוץ למחלקה, כשהוא מצפה לישועה.

כעבור שלש שעות <sup>(ז)</sup>.

בדין חלף ועבר במקום אחד מבכירי הרופאים שבמחלקה, וכיון שראה אותו, שאל בשלומו, ומה ייעשה כאן. הבחור סיפר לו דברים כהווייתן. הרופא שמע כל דבריו, ומיד החיש צעדיו אל עבר חדר הטיפולים.

כעבור כמה רגעים, יוצא הרופא כולו מרוגש וסוער, הסערה ניכרת עליו בעליל. הבחור התעניין מה קרה כאן, אבל הרופא אומר לו שמקודם יכנס למחלקה. "דיברתי עם האח, והכל בסדר, אתה יכול ללבוש את זה", הוא אומר לו כמרגיע. "אחר-כך אספר לך מה שהיה כאן, ולמה התרגשתי".

הרופא מספר: כשנכנסתי למחלקה לשכנע את האח על הציצית, אז הסתכלתי איזה טיפול אתה מקבל, והנה נבהלתי עד מאד... בשגנה, הכינו לך טיפול אחר לגמרי, מאד מסוכן עבורך, והיה עלול לדרדר את מצבך למכת מוות מהירה רח"ל.

אכן, הציצית הצילה אותו!!!

הבחור הגיע לשם לבד, בלי הוריו, ובלי שידו של אדם מבוגר אחוזת בו, והוא עמד בתוקף ובגבורה על מצות ציצית.

הסיפור הזה הובא בעלניו לשבח, ושבו לאחר זמן רב כאשר התפרסם שם הסיפור, הגיע מכתב מבעל המעשה, בו הוא מציין: "שכחתם לספר את העיקר. כבר עברו מאז שלש שנים, וכבר זכיתי בינתיים להיפטר לגמרי מהמחלה ב"ה, וגם זכיתי לבוא בבית הנישואין ולהקים בית בישראל לשם ולתפארת".

## מכתב נרגשת מלב אל לב

לתורה בכל רמ"ח איבריהם, ומשתעשעים בה יום יום.

לא עוד התפיסה שחיבור לתורה שייך לבחורי ישיבה ואברכי כולל בלבד, אלא כל אחד ואחד יכול וצריך להרגיש תחושה זו באותה מידה, אמנם הדבר תלוי מאוד כמה תשקיע בלימודך, בהבנה יותר טובה, בחבורות יותר איכותיות, או בחבורות 'העריב' וכדומה.

יכולים לשבת שני אברכים באותו ספסל בבית מדרש, שניהם לומדים את אותו 'עמוד היום', אולם אחד מחובר לתורה, והשני רק רוצה לסיים את המשימה היומית ולהמשיך הלאה. הדבר מזכיר את דברי המדרש (ליקוט שמעוני מלאכי תקצ"ב): "לְעֵתִיר לֹאֵל הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא חֻקָּה מִמֶּנֶּה וְיִשְׁעִים נְדוּגִין בָּהּ... וְצִדִּיקִים מִתְרַפְּאִין בָּהּ... וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂמֵתֵּעֲדִין בָּהּ".

ההבדל ביניהם תלוי בהשקעה - ככל שהאברך משקיע בלימוד התורה, אם זה השקעה בהבנה טובה יותר, אם זה בחזרת הנלמד פעם נוספת, ואם זה בכל השקעה אחרת - כך הוא מרגיש יותר חיבור ויותר קשר לתורתנו הקדושה.

בתקופה הקרובה נתחיל כולנו את מסכת בבא בתרא, מה טוב שתתחיל לחשוב איך תוכל ללמוד אותה ברמה אחרת, ביותר השקעה, יותר עמקות - יותר קשר לתורה.

חשוב לי להוסיף שחיבור לתורה אינו רק רק חיבור לתורה, אלא ככל שתהיה יותר מחובר לתורה הקדושה תהיה יותר מחובר להקב"ה, כי הרי עיקר מטרת לימוד התורה הוא להתדבק ולהתחבר להקב"ה, כמובא בכל הספרים הקדושים וכלשון רבינו הקדוש הבעל שם טוב הקדוש (ואתחנן מה): "אכן ידוע דבלימוד התורה וההוגים בה מתדבקים תמיד בהקב"ה כידוע".

במכתבים הבאים אנסה להעלות עצות ורעיונות שסייעו לי בדרך להצלחה בתורה.

ידידך המייחל להצלחתך  
חיים נחום

אליך ידידי היקר ר' מנחם דוד שיחי!

אמש יצא לי לפגוש אותך אחרי תפילת מעריב, ושמעתי ממך על תחושת הכאב המלווה אותך לאחרונה, תיארת לי שמא שנאלצת לצאת מהכולל לעבוד כמלמד דרדקי חסרה לך הרגשת החיבור לתורה, כי למרות שאתה לומד כל יום את 'עמוד היום', הינך מרגיש כלומד זאת כמי שכפא שר, לומד על מנת לצאת ידי חובה, אומר את דברי הגמרא בהבנה ממוצעת, אך תחושת החיבור נפקדת.

תיארת לי את תחושת החיבור שהיית לך בעבר בשנים בהם למדת בישיבה וכולל. כל בוקר קמת עם תחושה של חיבור למשה גדול וקדוש - הרגשת שייכות וחיבור לתורה הקדושה שכולה שמות הקדושים, כמבואר בכל הספרים. הרגשת סיפוק בעת שקנית עוד מסכת ועוד חלק בתורה בקניין נצחי ובהבנה שלמה. ועתה, אף שהינך עוסק בעבודת קודש של 'ללמוד', עדיין חסרה לך תחושה עילאית זו.

אולם הבנתי ממך שאינך מתייאש, במוחך עדיין מתרוצצת התקווה שיום אחד זה יקרה - יגיע היום ואחזור להיות מחובר לתורה כמו שהייתי פעם, יבוא הזמן שאשתעשע בתורה. אך, זה לא מסתדר לך יחד עם זה שאתה לא יושב אוהל, סבור אתה שמכיון שמוטל עליך עול עבודתך והינך עסוק בה במשך רוב היום, אינך בין אלו שמחברים ללימוד התורה. כי זה שייך רק לאלו שזוכים לשבת ספונים באהלה של תורה כל היום.

ברם יקירי, ברצוני להעיר את ליבך: האם לא חבל על כל השנים שיעברו בינתיים? ובכלל, אם תתנתק ותתרחק מהחיבור לתורה, מי מבטיח שאותו 'יום אחד' בא יבוא? אולי מוטב שכבר היום תחוש הרגשה עילאית זו?

על כל הנני רוצה להציע בפניך כיוון חדש - דרך חדשה, דרך שכבר צועדים בה יהודים רבים עובדי השם, אשר מחד עובדים לפרנסתם בכל סוגי המקצועות, תורניים יותר ופחות. ומאידך הם מחוברים

כלל חברי קהילתנו מראשיהם בלימוד  
ה'עמוד היום' ומרעננים בו חזיונות  
דשמו תא באיכות ובקניינות! כן שאת  
נפשו של איגנו רועינו רבינו שיש"א





# מבוי מדרשאי

בירוריו הלכה שנתלבנו בשיעוריו של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

**האם מותר לומר 'דברים שבקדושה', כשיש 'לכלוך מכוסה' על הבגדים?**

**שאלה:** מי שהבגדים התחתונים התלכלכלו קצת ע"י צואה, האם מותר להתפלל או לומר דברים שבקדושה, או שצריך להחליף את הבגדים?

• ההלכה •

- א. אם נמצא אפילו רק משהו 'לכלוך צואה' על הבגדים העליונים, אפילו אין לה ריח, אסור להזכיר דבר שבקדושה.
- ב. אם הכלוך נמצא על בגדיו, אבל אין הכלוך מגולה לבשרו, והוא גם מכוסה לצד חוץ ע"י בגד אחר מעליו, מותר לומר דברים שבקדושה, אלא שלכתחילה ראוי שיהיו הבגדים נקיים בעת התפילה.
- ג. אם הבגדים התחתונים אינם נקיים, ונמצא שהן מגולים לבשרו, י"א שמעכב אפילו בדיעבד, ונכון להחמיר לכתחילה.
- ד. כל זה כשיש לכלוך בעין, אבל אם יש רק רושם של לכלוך הבגד ואין שם ריח, אין בזה שום חשש.

**• בירור הלכה •**

**"והיה מחניך קדוש":**

כתוב בתורה (דברים פרק כ"ג ט"ז) "ושבת וקיסית וכו', והיה מחניך קדוש וכו', מכאן למדו חכמים שבכל מקום שה' אלהינו מתהלך בעמנו, הדיינו כשאנו עוסקים בקריאת שמע ובתפילה או בדברי תורה, צריך להיות המחנה קדוש שלא יבוא צואה מגולה שם, וכו', ואיסור זה הוא מן התורה" (עב"ל שו"ת סימן ע"ד סעיף א').

## הרחקה ד' אמות:

וצריך שלא תהא צואה כנגד פניו אפילו רחוק כמלא עיניו, אפילו בלילה או בחושך, ומשאר הצדדים ומאחוריו יש להרחק ד' אמות (שורע סימן ע"ט סעיף א') ואפילו בצואה מועטת. ואפילו אין לה ריח, (שעה"י סימן ע"ט סעיף א' ומ"ב סימן א'). [ובצואה בישה לגמרי (באופנים המבוארים בסימן פ"ב) מותר].

לכן מי שהתלכלכו בגדיו מבחוץ במשהו צואה, אפילו על מנעליו לצד הארץ, צריך לנקותם היטב לפני שמברך ומתפלל, ובידעבד אם התפלל בלא לנקות הבגדים, יש כמה אופנים שצריך לחזור ולהתפלל (עפ"י המבורר בשו"ע סימן ע"ז סעיף ד' ח', ואב"מ להאריך).

## צוֹאָה מְכוּסָה:

וּכְלֹז הַבְּצוּרָה מִגּוּלָּהּ, אֲבָל בְּאוֹפֶן שֶׁהֲצוּרָה מְכוּסָה, כִּגוֹן  
 בּוֹאֵה שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ נִיּוּלֹן סוּר, וְאִין מְגִיעַ רִיחַ מִמֶּנּוּ, אִין  
 חֲשֵׁשׁ לְקִרְוֹת כְּנֻדָּה. כִּמְשׁ בְּשׁוֹר״ (סִמֵּן עֵץ סֵפִיף א״): ״צוּרָה  
 גִּישׁוּשִׁית, מוֹתֵר לְקִרְוֹת כְּנֻדָּה, אָף עַל פִּי שְׂרױהָ אוֹתָהּ  
 דֶּרֶךְ פְּסוּתִית״. מִשּׁוּם דְּלִגְבֵּי צוּרָה] בְּכִיסוּי תֵּלֶה רַחֲמָנָא,  
 דְּכֹתִיב ״יִדְּוֹת אֵת צוּרָתָךְ״ (דְּבָרִים כ״ג, יד״), וְהוּא מְתַכְסִּיא״,  
 (מִשְׁא״כ כְּנֻד דְּבֵר עֲרוּחַ).

וזה"ה אם בגדו מלוכלך בצואה, אבל הוא לרובש עוד בגד שמכסה את הצואה, אין איסור להתפלל (כמ"ש בשו"ע סימן ע"ז סעיף ד', ועיין מ"א סי' ר), אלא משום מידת חסידות יש להחליף הבגדים בשעה שמתפלל, כמ"ש בשו"ע (סימן צ"ח סעיף ד', ובמשנ"ת בשו"ע"ר סעיף ד', מ"ב סימן ע"ז סי' י"ב).

[מ"מ אם נמצא צוואה על מנעליו מלמטה - במקום שדורך, אף אם מכוסה ואין נראה מהצדדים, אסור ליומר דברים שבקדושה, כמ"ש המ"א (סימן ע"ו ס"ק ר'), וכמו שהאריך בזה בשוועה"ר (סעיף ב').]

## צואה הנמצאת על בשרו:

צואה הנמצאת על בשרו (שלא במקומה) ומכוסה לגמרי בבגדיו, יש בזה שלוש דעות בשו"ע (סימן ע"ו סעיף ד'):

(א) דעה ראשונה, שמותר לומר דברים שבקדושה, כיון שאינו מגולה כנגד פניו של אדם.

(ב) דעה שניה, שאסור לומר דברים שבקדושה, שנאמר 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך', ולכן צריכים כל האיברים להיות נקיים.

(ג) דעה שלישית, שרק במקום שהוצאה מכוסה מאלה בלא מלבוש, כגון באצילי ידיו, או מותר לדעת המתירים, אם היא מכוסה גם בבגד מלמעלה, (מ"ב ס"ק י"ג בשם הפמ"ג א"א ס"ק ז', וכתב הטעם שמעיל או שני כיסויים, כיסוי התוף וכיסוי הבגד), אבל בשאר מקומות בגוף אסור, אפילו מכוסה.

**אם ידו נמצא תוך ד' אמות:**

[וכתב בשבוע (סימן ע"ז סם) שלפי הדעה השניה, ה"ה אם  
"הכניס ידיו בבית הכסא דרך חור, ואינו מריח רע", וכתב  
במ"ב (ס"ק ר"ב): "ופשוט דלפי זה ה"ה אם אחד מאיבריו הוא  
בתוך ד' אמות של הצואה, ג"כ אסור מטעם זה].

## בשעת הדחק:

ולענין הלכה כתב בשו"ע הרב (סעף ד'): "ולענין מעשה, נכון לעשות כדברי האוסרים בכל עניינין, ובמש"י "כן" משמע שאינו לעיכובא, וכ"כ במ"ב (ס"א י"ד): "ובעת הדחק, יש לסמוך אדברי המתירין שדווקא הפה והחוטם הוא בכלל ההילול, אבל לא שאר איברים הנזיז אדם (ג' סעף כ"ה)"] אבל לכתחילה לא לחשוש לשיטת האוסרים.

ובפרט בשעת התפילה, יש לאדם ליזהר שיהיה בגדיו נקיים לגמרי, כמו שהובא לעיל מדברי השו"ע (סימן צ"ח סעיף ד').

## מי רגליים מכוסים:

נוכל זה לעניין צוהה שנמצאת על גוף האדם (שלא במקומה) ומכוסה בבגדיו. אבל לגבי מי רגליים שמכוסים בבגדיו אע"פ שנוגעים בגוף האדם (כגון שמרגיש ריחות ברגליו), אם אין שם ריח, מותר לומר דברים שבקדושה, (עין מ"ב ס"ק ב').

**אין בה ממשות ואין בה ריח:**

והנה כתבו הפוסקים (מ"א ס"ק ג', ש"ע הרב סעיף ה', מ"ב ס"ק י'): "מי שידידו מטונפות מקינח בית הכסא, אם אין בהם ממשות צואה אלא לכלוך בעלמא והלך ריחה, מותר לקרות אף על פי שהיא מגולה על ידי".

וא"כ ה"ה אם אין ממשות של צואה על בגדיו ואין שם ריח, אף שניכר רושם של צואה, אין בזה חשש ומותר לומר דברים שבקדושה.

## התלכלכו הבגדים:

ולענייננו, אם התלכלכו הבגדים התחתונים עם צואה - בצד הפנימי של הבגד והצואה מגולה לבשרו, דינו תלוי במחלוקת זו, ולפי הדעה השניה אסור ללמוד ולהתפלל, כיון שלשיטתם צריך שיהיו כל האיברים נקיים.

וּפְשׁוּט, שֶׁכֵּל זֶה הוּא רַק אִם גּוֹפּוֹ נָקִי מִכֵּל לִכְלוֹךְ, שְׁלוּלִי  
זֹאת אִסּוּר לְהִתְפַּלֵּל, כִּיּוֹן שְׁצוּאָה בְּמִקְוָמָה מֵעֵבֶב לְדִבְרֵי  
הַכֵּל, כַּמִּשְׁ בְּשׁוּרֵעַ (שֶׁסְּסִיף הוּא).

והרתחלת מסכתא  
הגדולה שבש"ס



בס"ד

מעמדי סיום מסכת  
בבא מציעא

## לרגל התכוננות הרבתי לקראת חגיגות הסיימים ומעמדי ההתחלה של מסכתא הגדולה שבש"ס

יתקיימו בע"ה המעמדים הנעלים באופן מיוחד לפי קבוצות קבוצות, בסדר מופת ותהלה, וכדלהלן:

### קבוצת פרטיות

**משנה שניה אחרי הנישואין**  
בירושלים עיה"ק ת"ו

תקיים א"ה במעמדים מכובדים פרטים כפי שיפורסם כ"א בקבוצה שלו בבית א' מחברי הקבוצה

### קבוצת כללי

**גמל 37 ולמעלה**  
בירושלים עיה"ק ת"ו

תקיים א"ה במעמד גדול ומכובד ביום ראשון, י"א תמוז הבעל"ט בהיכל בית המדרש הגדול

### קבוצת צעירים

**לאברכים משנה ראשונה**  
מכלל תושבי ארה"ק

תקיים א"ה מעמד גדול ומכובד מעמד התחלת הש"ס בהשתתפות כ"ק מרן רבינו שליט"א

### קבוצת קהילה

**בכל קהילה וקהילה**  
בבייש חרשי טבריה ח"ל

תקיים א"ה במעמדים מכובדים מיוחדים כפי שיפורסם בכל קהילה וקהילה בהיכלי בתי מדרשינו

ובזה אנו פונים בקריאה של חיבה: כל אחד בשמו הטוב יבורך שיש לו הצעות ורעיונות הן לגבי המגידים והדרשנים, והן לכלל סדר הניהול, וכן כל מי שברצונו בחברותא / שיעור / חבורת והערב / קבוצת שעשועים, בסדר הלימוד העמוד היום! וכן בכלל לימודים ושיעורים, שיפנו בהקדם לכלל הגבאים די בכל אתר ואתר

בברכה ובהנצחה רבה:

זצ"ל הקדוש בשליחות רבינו שליט"א      זצ"ל מפעל התורה



מלך חברי קהילתנו מרמאחזים בלימוד העמוד היום! ונרעננים בהזדווגות דשמועתא באיכות ובקיעור! במשאת נפשו שר אבינו רעיונו רבינו שליט"א

בירורי הלכה שנתלכנו בשיעוריו של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

## תינוק שאינו יודע להישמר בנקיות, האם מותר לברך בפניו?

**שאלה:** האם מותר לעשות קידוש, הברלה, או שאר ברכות - במקום שנמצא תינוק קטן שאינו יודע להישמר בנקיות, והוא לבוש חיתול (טיטורל, ווינדע"ל)?

### • ההלכה •

- בשעה שאין ריח רע, מותר לברך כנגדו - ואין צריך לחשוש שהתינוק אינו נקי.
- אם יודע שהתינוק אינו נקי, אלא שהחיתול מכסה את הצואה ואין שם שום ריח, יש אוסרים לברך כנגדו, אמנם משמעות רוב הפוסקים להתיר.
- אם קרוב לתינוק יש ריח רע, יש להחמיר שלא לברך עד ד' אמות ממקום שכלה הריח, ובמקום הרחק יש מקילים כשאין הריח מגיע אליו.
- כל זה הוא דווקא כשאין שום לכלוך צואה מחוץ לחיתול, אבל אם יש שם צואה או שנספג ממי רגליים עד שהוא טופח על מנת להטפוח מבחוץ, אסור לברך כנגדו.

### • בירור הלכה •

#### צואה מכוסה שיש לה ריח:

לעיל הובאו דברי השר"ע (סימן ע"ז סעיף א') שמותר לקרות כנגד צואה מכוסה, ולכאורה ה"ה לגבי תינוק, שאם מכוסה בחיתול אע"ג שיש בתוכו צואה, אין איסור לקרות כנגדו.

והנה מצינו בשו"ע (סימן ע"ז סעיף א') שאם יוצא ממנו ריח, "צריך להרחיק ד' אמות ממקום שיכלה הריח", והיינו דווקא בריח שיש לו עיקר, כגון ריח של צואה מגולה. אבל ריח שאין לו עיקר, אף שצריך להרחיק ממקום הריח, אי"צ הרחקה ד' אמות.

#### הרחקה ממקום שכלה הריח:

ונחלקו הפוסקים אם ריח של 'צואה מכוסה' מקרי ריח שיש לו עיקר, וז"מ אם צריך להרחיק ד"א ממקום שכלה הריח, והו"ד במ"ב ואין ברור דעתו לענין הלכה למעשה. ודעת השבט הלוי (חלק ט' סימן ר' אות ב') להחמיר, וכתב שכן הוא מסקנת דברי המ"ב.

[הנה במ"ב (סימן ע"ז ס"ק ג') כתב שאין צריך ד' אמות

### משמעות האחרונים להלכה:

הוא חידוש, דכיון שבומננו אין משתמשים בחיתולים רק פעם אחד ואח"כ נורקים לאשפה, למה נאמר שדבר משתמשים בו באופן חד-פעמי הוא דינו כגרף של רעי. אכן משמעות שאר אחרונים להתיר בזה, וכן בספר שמירת שבת כהלכתה (חלק ב' פרק מ"ז הערה קע"ד) משמע להתיר, וכ"כ בספר אש"י ישראל (פרק ג"ב הערה ע"ב).

[ובספר נשמת אברהם (סימן ע"ז אות ט') הביא בשם הגרש"א זצ"ל דשקית של קטטר, אין צריך לכסותו כשמתפלל, דכיון שהוא לשימוש חד-פעמי אין בזה דין עבית של מי רגלים, וצ"ע מאי שנא 'חיתול חד-פעמי' שיש בתוכו צואה, ובפסקי תשובות (שם הערה ה') כתב שצ"ל שסובר שיש הבדל בין גרף של רעי לעבית מי רגלים. ועדיין צ"ע מהו הסברא לחלק].

### חיתול ספוג במי רגלים:

וגם לדעת בעל הליכות שלמה שמחמיר לגבי חיתול שיש בו צואה, מ"מ בחיתול שיש בו רק מי רגלים, גם הוא סובר שמותר לברך כנגדו, כשאין שם ריח, אבל אם מרגיש ריח רע, לכונ"ע אסור לברך כנגדו.

וה"ה אם החיתול ספוג כ"כ במי רגליים, עד שהוא רטוב מבחוץ כשיעור טופח על מנת להטפוח, אז כונ"ע מודו שאסור לברך כנגדו, כמבאר בשו"ע (סימן ע"ז סעיף א') שמי רגליים שנפלו על הבגד ויש בהם טופח ע"מ להטפוח אסור לקרות ק"ש כנגדו, אבל אם הוא מכוסה מלמעלה בבגד אחר, מותר.

### תינוק שלבוש חיתול:

וכל הנידון לברך כנגד תינוק שלבוש בחיתול, הוא דווקא באופן שיודע שיש לכלוך בתוך החיתול, אבל כשאינו יודע שיש בתוכו לכלוך ואינו מרגיש שום ריח, מותר לברך, ואין צריך לחשוש אולי יש בו לכלוך, כ"כ כמה אחרונים, וכ"כ ג"כ בשו"ת שבט הלוי (שם).

[ואע"ג שיתכן שלפעמים נתלכלך החיתול גם מבחוץ, ואז אסור בכל אופן לברך אפילו אינו מריח, אבל בסתמא אין צריך לחשוש לזה ומותר לברך כנגדו].

# התמנות גבאי קודש

## מעמד התורה בקהילתנו הקדושה

ע"י ב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

להתענג

בענווה וברצון  
באימורי

"מן השמים האט מען געזיך ממנה געווען צו זוכה זיין צו דיי גרוסע זכיה צו זיין פון די מאזי הרבים בהרבצת התורה.

און מ'זאל דאס גישט גענעמען פאר קיין לאסט, נאר פארקערט מען זאל וויסן אז דאס איז א מתנה מן השמים.

און איר זענט גבאי אין די ברכה וואס משה רבינו האט געווינטשן יהושע קה יושיע"ן."

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במעמד